

Piotr Bączek

piotr13571@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-5432-1657>

Zagrożenia dezinformacyjne w ocenie studentów Akademii Sztuki Wojennej

Wprowadzenie

Powstanie społeczeństwa informacyjnego sprawiło, że informacja stała się zasobem strategicznym w sferze politycznej, gospodarczej, stosunków międzynarodowych, bezpieczeństwa. W tym względzie współczesna cywilizacja wygenerowała wiele możliwości komunikacyjnych, które doprowadziły do powstania społeczeństwa informacyjnego. Sprawilo to, że zagadnienia z zakresu bezpieczeństwa informacyjnego i zagrożeń informacyjnych stały się istotnymi problemami zarówno dla struktur państwowych, jak i poszczególnych osób. Zostały wykreowane nowe zagrożenia informacyjne lub te dotychczas znane zyskały nowoczesną formę. Stały się one poważnymi problemami dla bezpieczeństwa struktur państw oraz praw i wolności jednostek. Jednym z takich zagrożeń jest dezinformacja.

Istota, charakter i znaczenie dezinformacji

W tradycyjnym ujęciu dezinformacja oznacza fałszywą informację, która jest świadomie i metodycznie zakłamywana, oraz planowy proces przekazywania nieprawdziwych treści przeciwnikowi. Działania dezinformacyjne są tajne i realizowane w zamiarze wytworzenia u przeciwnika nieprawdziwego obrazu

rzeczywistości, wydarzeń, oceny danej osoby lub społeczności. Celem jest wpływanie na procesy decyzyjne władz innego państwa, poprzez ukształtowanie opinii o wydarzeniu czy zjawisku zgodnej z intencją dezinformatora. Działania dezinformacyjne mogą być realizowane np. poprzez media, służby specjalne, dyplomację¹. Anatolij Golicyn, były oficer KGB, który w 1961 roku zbiegł na zachód, wyróżnił następujące kanały rozpowszechniania dezinformacji stosowane przez służby specjalne ZSRR:

- deklaracje i przemówienia polityków i członków rządu,
- oficjalne dokumenty rządowe,
- gazety i inne materiały publikowane w danym państwie,
- zagraniczne publikacje inspirowane przez oficerów służb specjalnych pracujących z obcymi dziennikarzami i ekspertami,
- specjalne operacje wspierające,
- agenci wpływu i inni agenci oraz oficerowie w obcych krajach².

Współcześni badacze oceniają, że dezinformacja należy do jednych z najbardziej destrukcyjnych zagrożeń bezpieczeństwa informacyjnego. Zagrożenia generowane przez dezinformację negatywnie wpływają na funkcjonowanie systemów politycznych, nastroje społeczne, kulturę, ekologię, sferę militarną³. Z tego powodu działania dezinformacyjne są wykorzystywane do prowadzenia walki informacyjnej umożliwiającej stworzenie fałszywego obrazu oraz ukierunkowanie procesów decyzyjnych przeciwnika⁴.

W ostatniej dekadzie dezinformacja jest szczególnie rozpowszechniana w sieciach społecznościowych. Te negatywne przeobrażenia w sferze informacyjnej opisywali m.in. autorzy raportu Zgromadzenia Parlamentarnego Organizacji Paktu Północnoatlantyckiego dotyczącego zagrożeń hybrydowych. Wskazali, że rosyjskie główne media zostały „uzbrojone” i zamienione w narzędzie polityki zagranicznej Kremla. Mogą one prowadzić wojnę informacyjną z całym zachodnim światem. W dokumencie stwierdzono również, że rozwój mediów

¹ Zob. K. Liedel, T. Serafin, *Otwarte źródła informacji w działalności wywiadowczej*, Difin, Warszawa 2011, s. 86–87; J.H. Larecki, *Wielki leksykon służb specjalnych świata. Organizacje wywiadu, kontrwywiadu i policji politycznych, terminologia profesjonalna i żargon operacyjny*, Oficyna Wydawnicza Rytm, Warszawa 2017, s. 211–212.

² Zob. A. Golicyn, *Nowe kłamstwa w miejsce starych*, Biblioteka Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Warszawa 2007, s. 53.

³ Zob. W. Fehler, *Podstawy bezpieczeństwa informacyjnego*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach, Siedlce 2021, s. 154.

⁴ Zob. H. Batorowska, *Analitik w środowisku walki o dominację i przetrwanie*, [w:] *Walka informacyjna: uwarunkowania, incydenty, wyzwania*, red. H. Batorowska, Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej, Kraków 2017, s. 181.

społecznościowych pozwolił Rosji zorganizować dezinformację i propagandę na wyższym poziomie⁵.

Przed zagrożeniami dezinformacyjnymi ostrzegają również instytucje Unii Europejskiej. W 2018 roku Komisja do Parlamentu Europejskiego, Rada, Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny i Komitet Regionów opracowały wspólny komunikat „Zwalczanie dezinformacji w internecie: podejście europejskie”. Autorzy dokumentu uznali, że działania dezinformacyjne destabilizują państwa członkowskie UE i są dla zagrożeniem dla systemu demokratycznego⁶. Z kolei w specjalnej ekspertyzie z marca 2019 roku opracowanej na potrzeby Parlamentu Europejskiego wskazano na cztery przesłanki zaistnienia dezinformacji i propagandy. Zagrożenia te występują, gdy „rozpowszechniane informacje:

- mają być całkowicie albo częściowo fałszywe, zmanipulowane lub wprowadzające w błąd albo opierają się na nieetycznych technikach perswazji;
- dotyczą kwestii ważnej z punktu widzenia interesu publicznego;
- mają wywołać niepewność lub wrogość lub doprowadzić do polaryzacji albo doprowadzić do zakłócenia procesów demokratycznych;
- są rozpowszechniane lub wzmacniane za pomocą zautomatyzowanych i agresywnych technik, takich jak boty społeczne, sztuczna inteligencja (AI), mikrotargeting lub trolowanie przez ludzi za opłatą, często w celu zwiększenia widoczności w społeczeństwie”⁷.

Media wirtualne umożliwiają możliwość wpływania na sytuację wewnętrzną innych państw. W tym celu wykorzystywane są takie narzędzie, jak cyberataki, trolling, prorosyjskie portale, dzięki którym można manipulować informacjami, podważać zaufanie do władz państwowych, dyskredytować zwalczanych polityków, wywoływać niestabilną sytuację i kryzys polityczny⁸. Takie działania są obserwowane w wielu państwach zachodnich, m.in. po wybuchu pandemii COVID-19.

---

⁵ The NATO Parliamentary Assembly, *Countering Russia's Hybrid Threats: An Update. Special Report by Lord Jopling (United Kingdom) Special Rapporteur 166 CDS 18 E fin. Original: English*, 2018, https://www.nato-pa.int/download-file?filename=/sites/default/files/2018-12/166%20CDS%2018%20E%20fin%20-%20HYBRID%20THREATS%20-%20JOPLING_0.pdf [dostęp: 20.03.2024].

⁶ Zob. The European Union, *Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „Zwalczanie dezinformacji w internecie: podejście europejskie”*, COM/2018/236 final, 26 IV 2018, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/ALL/?uri=CELEX%3A52018DC0236> [dostęp: 20.03.2024].

⁷ Parlament Europejski, *Dezinformacja i propaganda – wpływ na funkcjonowanie państwa prawa w UE i jej państwach członkowskich. Streszczenie*, marzec 2019, [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2019/608864/IPOL_STU\(2019\)608864\(SUM01\)_PL.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2019/608864/IPOL_STU(2019)608864(SUM01)_PL.pdf) [dostęp: 20.03.2024].

⁸ Zob. A. Domachowska, *Wpływy rosyjskie w regionie Bałkanów Zachodnich. Cz. II: Albania, Czarnogóra. Prace Instytutu Europy Środkowej Nr 1/2021*, Instytut Europy Środkowej, Lublin 2021, s. 41.

Już w styczniu 2020 roku Amerykanie odnotowali aktywność kont powiązanych z Rosją, na których oskarżano Stany Zjednoczone o wywołanie epidemii w celu stworzenia presji gospodarczej na Chiny. Miesiąc później Departament Stanu Stanów Zjednoczonych zarzucił Rosji prowadzenie kampanii dezinformacyjno-propagandowych w sieci⁹.

Przykłady współczesnych działań dezinformacyjnych w Europie Środkowo-Wschodniej

W dużym stopniu na zagrożenia dezinformacyjne są narażone państwa sąsiadujące z Federacją Rosyjską. Kreml zintensyfikował te operacje po rozpoczęciu wojny z Ukrainą w 2014 roku. Moskwa dążyła do zdominowania przekazu informacyjnego na zajętych Krymie i w Rosji. Propaganda FR utrzymywała w świadomości własnych obywateli wizerunek Organizacji Paktu Północnoatlantyckiego, Stanów Zjednoczonych i Unii Europejskiej jako przeciwników Rosji. Ukraina była przedstawiana jako państwo nacjonalistyczne, faszystowskie o banderowskich tradycjach, które dąży do ograniczenia praw mniejszości narodowych. Rosja prowadziła również intensywne operacje dezinformacyjno-propagandowe w Europie Zachodniej mające na celu wytworzyć poparcie dla prorosyjskich separatystów¹⁰. Przejawem tych działań było umieszczanie w mediach społecznościowych oraz na popularnych portalach komentarzy krytycznych wobec legalnych władz Ukrainy. Publikowano również wpisy popierające separatystów we wschodniej części Ukrainy. Zmieniano hasła w Wikipedii na takie, które były zgodne z politycznymi celami Rosji¹¹. Ukraińscy badacze stwierdzili, że Kreml skuteczność swojej dezinformacji i propagandy chciał osiągnąć, stosując metodę wielokrotnego powtarzania tych samych narracji w mediach. Rosjanie rozbudowywali główne tematy manipulacyjnych opowieści na wiele wątków. Budowali tematyczną narrację, wykorzystując metodę stosowaną przy produkcji wieloodcinkowych seriali filmowych, aby w ten sposób dotrzeć z przekazem dezinformacyjnym do konkretnych odbiorców¹².

⁹ Zob. PAP, *USA: Departament Stanu oskarża Rosję o dezinformację w sprawie koronawirusa*, 26.02.2020, <https://www.gazetaprawna.pl/artykuly/1455889,usa-departament-stanu-oskarza-rosje-o-dezinformacje-w-sprawie-koronawirusa.html> [dostęp: 20.03.2024].

¹⁰ Zob. B. Pac, *Integracja wojny informacyjnej i hybrydowej w konfliktach międzynarodowych*, „Kwartalnik Bellona”, 2016, nr 1(684), s. 71.

¹¹ Zob. M. Lakomy, *Nowe trendy w aktywności państw w przestrzeni teleinformatycznej w drugiej dekadzie XXI wieku*, „Studia Politicae Universitatis Silesiensis”, 2018, t. 21, s. 192.

¹² Zob. D. Zolotukhin, *„Biała Księga” specjalnych operacji informacyjnych wobec Ukrainy w latach 2014–2018*, „Biuletyn. Monitoring propagandy i dezinformacji”, 2020, nr 1, s. 6.

Z kolei wobec państw bałtyckich Rosja zastosowała strategię informacyjną łączącą elementy „infotainmentu”¹³ i dezinformacji. Wykorzystując te metody, rosyjskojęzyczne media dążyły do zachowania podziałów narodowościowych oraz wytworzenia nieufności wobec poszczególnych grup społecznych. Celem było doprowadzenie w tych państwach do niestabilnej sytuacji politycznej, społecznej i kulturowej, zdyskredytowanie elit rządowych, wspieranie środowisk opozycyjnych, promowanie pozytywnego wizerunku Rosji. Kampanie propagandowe i dezinformacyjne stały się agresywniejsze po aneksji Krymu przez Rosję¹⁴.

W Czechach do najpoważniejszych zagrożeń po 2016 roku eksperci zaliczyli kampanie dezinformacyjne prorosyjskich środowisk. Były one prowadzone w mediach internetowych. Rosja tworzyła struktury propagandowe, których celem było kwestionowanie członkostwa Czech w Organizacji Paktu Północnoatlantyckiego i Unii Europejskiej, promowanie polityki Kremla, kształtowanie pozytywnego wizerunku Rosji oraz przedstawianie jej jako państwa sojuszniczego. Według badań przeprowadzonych w 2016 roku przez Instytut Badań Empirycznych STEM ponad 25% Czechów dawało wiarę w część tych dezinformacji. Od 2014 roku prorosyjska dezinformacja przeżywa prawdziwy rozkwit na Słowacji. Rosja w tych działaniach wykorzystuje politykę historyczną, resentymenty antyukraińskie oraz popularną w tym społeczeństwie ideologię panslawizmu¹⁵.

Działania dezinformacyjne i propagandowe są ważnym instrumentem wywierania wpływów przez Rosję w państwach Bałkanów Zachodnich. Antyzachodnie i prorosyjskie treści są rozpowszechniane w tym regionie za pomocą tradycyjnych i nowoczesnych mediów społecznościowych¹⁶. W Serbii istotnym elementem tej strategii jest kwestionowanie państwowości Kosowa i krytyka stanowiska zachodnich państw w tej sprawie. Rosjanie podsycają bałkańskie konflikty, antagonizmy narodowościowe, spowalniają procesy integracyjne regionu bałkańskiego z Zachodem. Wspierają propagowanie i utrwalanie narracji politycznych o charakterze rewizjonistycznym. Na arenie międzynarodowej dyplomacja rosyjska upowszechnia swoisty „dyskurs moskiewski” na temat Kosowa. W rzeczywistości Kreml jest zainteresowany przeciąganiem sporu poli-

¹³ *Infotainment* – termin pochodzący z języka angielskiego oznaczający gatunek dziennikarstwa polegający na połączeniu informacji (ang. *information*) oraz rozrywki (ang. *entertainment*).

¹⁴ Zob. A. Kuczyńska-Zonik, *Infotainment i dezinformacja w mediach rosyjskojęzycznych w państwach bałtyckich*, „Teka of Political Science and International Relations”, 2018, t. 13(2), s. 22–24.

¹⁵ Zob. A. Tatarenko, S. Czarnecki, Ł. Lewkowicz, D. Héjj, *Wpływy Federacji Rosyjskiej w Republice Czeskiej, Republice Słowackiej oraz na Węgrzech. Prace Instytutu Europy Środkowej Nr 8/2020*, Instytut Europy Środkowej, Lublin 2020, s. 47–54, 81, 88.

¹⁶ Zob. K. Pawłowski, *Wpływy rosyjskie w regionie Bałkanów Zachodnich. Cz. I: Serbia, Kosowo. Prace Instytutu Europy Środkowej nr 14/2020*, Instytut Europy Środkowej, Lublin 2020, s. 114–115.

tycznego w tej sprawie, ponieważ umożliwia to Rosji odgrywanie kluczowej roli w negocjacjach. W ten sposób Moskwa uzyskuje również wzmocnienie postaw nacjonalistycznych, prorosyjskich i antyzachodnich wśród kosowskich Serbów¹⁷.

Media są narzędziem wykorzystywanym do manipulacji i dezinformacji również mieszkańców Albanii. Niektóre portale internetowe prezentowały informacje zaczerpnięte wprost z rosyjskich mediów. Innym ważnym obszarem takich wpływów są relacje pomiędzy Rosyjską Cerkwią Prawosławną a Autokefalicznym Prawosławnym Kościołem Albanii. Niektórzy duchowni są nawet oskarżani o antyalbańską działalność i bycie „przywódcą” agentury rosyjskiej w Tiranie¹⁸.

Podobnie Czarnogóra jest narażona na takie zagrożenia. W 2019 roku minister obrony tego państwa stwierdził, że zapobieganie cyberatakami i kampaniom dezinformacyjnym jest kluczową sprawą dla zapewnienia bezpieczeństwa całych Bałkanów. Duża liczba portali internetowych funkcjonujących w Czarnogórze propagują skrajnie antyzachodnie i niedemokratyczne treści¹⁹.

Sponsorowane przez państwo rosyjskie media funkcjonują w Bośni i Hercegowinie. Promują one punkt widzenia Kremla na sytuację w tym regionie, krytyczne postawy wobec zachodnich państw, w tym celu wykorzystują materiały agencji TASS i Sputnik. Środowiska prorosyjskie posiadają wpływy w Republice Serbskiej BiH. Wykorzystywane są doświadczenia historyczne, np. wspólna walka Serbów i Rosjan z Imperium Otomańskim w okresie I oraz II wojny światowej²⁰.

Próby wpłynięcia Rosji na politykę wewnętrzną odnotowano w Macedonii Północnej. Były dyrektor macedońskiej Administracji ds. Bezpieczeństwa i Kontrwywiadu stwierdził, że jego państwo było przez wiele lat poddawane „działalności wywrotowej i propagandowej kierowanej przez ambasadę Federacji Rosyjskiej”. Działania te były zgodne z taktyką dezinformacyjną Kremla realizowaną w innych państwach. Szczególnie było to zauważalne w okresie kryzysu politycznego w tym państwie w latach 2014–2017. Zastosowano wtedy cały zestaw rosyjskich narracji dezinformacyjnych w mediach. Protesty społeczne przedstawiano jako fragment zachodniego spisku mającego na celu obalenie legalnych władz. Rosyjskie media również podsycaly podziały narodowościowe w tym państwie oraz konflikt z Albanią²¹.

Na kampanie dezinformacyjne w cyberprzestrzeni zwrócono uwagę w Polsce również w 2014 roku. Działania te opisano w rocznym sprawozdaniu Agencji

¹⁷ Zob. *ibidem*, s. 52–109.

¹⁸ Zob. A. Domachowska, *op.cit.*, s. 25–26.

¹⁹ Zob. *ibidem*, s. 84–86.

²⁰ Zob. J. Muś, *Wpływy rosyjskie w regionie Bałkanów Zachodnich Cz. III: Bośnia i Hercegowina, Macedonia Północna. Prace Instytutu Europy Środkowej Nr 2/2021*, Instytut Europy Środkowej, Lublin 2021, s. 26–27.

²¹ Zob. *ibidem*, s. 45–49.

Bezpieczeństwa Wewnętrznego za ten rok. W dokumencie tym stwierdzono, że celem dezinformacji była próba wpływu na polską opinię publiczną w celu wytworzenia w niej prorosyjskich i antyukraińskich postaw. ABW poinformowała również o prowadzonej przez Rosję wojnie informacyjnej w przestrzeni internetowej oraz o inspirowaniu osób do powielania dezinformacji²². W raporcie cywilnego kontrwywiadu przywołano ustalenia specjalnego zespołu CERT.GOV.PL²³, który podlega Szefowi ABW²⁴. W sprawozdaniu za 2014 rok analitycy CERT.GOV.PL ocenili, że m.in. media społecznościowe są wykorzystywane do wsparcia militarnych i wywiadowczych operacji obcych państw, „poprzez uskutecznianie szeroko rozumianej akcji propagandowo-dezinformacyjnej”²⁵. Zagrożenia dezinformacyjne ujęto w aktualnej Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 12 maja 2020 roku. W dokumencie tym Rosja została uznana za państwo, które za pomocą dezinformacji dąży do destabilizowania zachodnich społeczeństw i ich struktur państwowych²⁶.

Dezinformacja jako przedmiot badań społecznych

Interesującym uzupełnieniem teoretycznych rozważań na temat zagrożeń dezinformacyjnych mogą być wyniki anonimowych badań przeprowadzonych wśród studentów Akademii Sztuki Wojennej w Warszawie (ASzWoj). Badania te przeprowadzono od kwietnia do czerwca 2021 roku²⁷. Ich celem było przedstawienie społecznego odbioru zagrożeń dezinformacyjnych oraz odporności na te działania. W związku z trwającym w tamtym czasie stanem epidemii COVID-19 wykorzystano technikę ankiety elektronicznej w aplikacji Google. Ankieta liczyła dziewiętnaście pytań. Link do anonimowej ankiety został przekazany do wskazanych przedstawicieli uczelni, którzy następnie udostępnili go studentom w kwietniu 2021 roku. Badacz nie miał bezpośredniego kontaktu

²² Zob. ABW, *Raport z działalności Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego w 2014 r.*, Warszawa 2015, s. 15.

²³ CERT (ang. Computer Emergency Response Team) – Zespół Reagowania na Incydenty Komputerowe.

²⁴ CERT.GOV.PL utworzono 1 lutego 2008 roku w ramach Departamentu Bezpieczeństwa Teleinformatycznego ABW. Podstawowym zadaniem Zespołu było zapewnianie i rozwijanie zdolności administracji publicznej RP do ochrony przed cyberzagrożeniami. Zob. CERT.GOV.PL, *Raport o stanie bezpieczeństwa cyberprzestrzeni RP w 2013 roku*, Warszawa 2014, s. 2.

²⁵ Zob. CERT.GOV.PL, *Raport o stanie bezpieczeństwa cyberprzestrzeni RP w roku 2014*, Warszawa 2015, s. 48.

²⁶ Zob. *Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa 2020, s. 6.

²⁷ Realizację badań w ASzWoj rozpoczęto 13 kwietnia 2021 roku po uzyskaniu stosownego upoważnienia z resortu obrony, wydaniu zgody Rektora-Komendanta ASzWoj oraz zaakceptowaniu kwestionariusza i potwierdzeniu przez przedstawicieli uczelni możliwości ich zrealizowania.

z respondentami oraz dostępu do danych osobowych respondentów, w tym adresów mailowych. Wybrane wyniki tych badań zostały wykorzystane w sposób przyczynkowski w dysertacji doktorskiej napisanej pod kierunkiem dr. hab. Włodzimierza Fehlera²⁸. Należy wskazać, że w 2021 roku przeprowadzono w Polsce niewiele badań społecznych na temat dezinformacji. Próbę zbadania świadomości i oceny zjawiska dezinformacji i politycznej manipulacji w sieci internetowej przez polskich internautów podjął m.in. NASK Państwowy Instytut Badawczy. Badania te przeprowadzono od 29 marca 2019 roku do 5 kwietnia 2019 roku na próbie 1000 osób²⁹. Z kolei w pierwszej połowie grudnia 2021 roku Akademickie Centrum Komunikacji Strategicznej (ACKS) zleciło Fundacji Instytut Badań Rynkowych i Społecznych – IBRiS przeprowadzenie badań, które miało na celu zbadanie podatności mieszkańców przygranicznego regionu na dezinformację rozpowszechnianą w związku z panującą sytuacją na granicy polsko-białoruskiej³⁰. W związku z tym należy przypuszczać, że badanie studentów ASzWoj można uznać za jedno z pierwszych w Polsce badań społecznych na temat wpływu dezinformacji na politykę bezpieczeństwa państwa wśród osób, które w najbliższej przyszłości będą realizowały politykę bezpieczeństwa Polski.

W badaniu tym wzięło udział 75 studentów ASzWoj (w przypadku kilku pytań odpowiedzi udzieliło mniej osób). Mężczyźni stanowili 68% badanej grupy, natomiast kobiety 32%. Większość respondentów (66,7%) pracowała, niezatrudnionych było 33,3%. Z kolei 52,7% grupy badanej odpowiedziało, że w zakresie ich obowiązków znajdowały się kwestie związane z bezpieczeństwem, przeciwnej odpowiedzi udzieliło 47,3% badanych.

Wiele udzielonych odpowiedzi na pytania skłania do pesymistycznych wniosków dotyczących podejmowanych działań w sprawie przeciwdziałania zagrożeniom dezinformacyjnym w Polsce. Jednym z nich jest stwierdzenie zdecydowanej większości badanych, że dezinformacja wpływa na politykę państwa polskiego. Respondentów zapytano, czy zagrożenia dezinformacyjne wpływały na politykę bezpieczeństwa Polski w latach 1990–2020. Nieco więcej niż połowa studentów ASzWoj (52,8%) twierdzi, że zagrożenia wpływały i wpływają nadal. Znaczącej grupie (40,3%) trudno było zająć stanowisko w tej sprawie. Dla 4,2% osób zagrożenia nie wpływały, ale wpływają obecnie na politykę bezpieczeństwa państwa. Nieliczni respondenci uważali, że zagrożenia informacyjne wpływały tylko po-

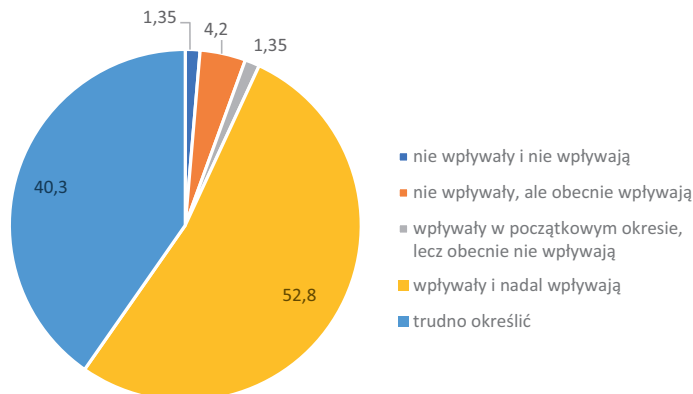
²⁸ Zob. P. Bączek, *Dezinformacja jako źródło zagrożeń dla współczesnej polityki bezpieczeństwa Polski* [rozprawa doktorska, maszynopis, Warszawa 2023, s. 159, 175, 193, 254, 310].

²⁹ Zob. *Bezpieczne wybory. Badanie opinii o (dez)informacji w sieci*, red. M. Bochenek, R. Lange, NASK Państwowy Instytut Badawczy, Warszawa 2019.

³⁰ Zob. ACKS, *Badanie podatności na dezinformację*, Warszawa, styczeń 2022.

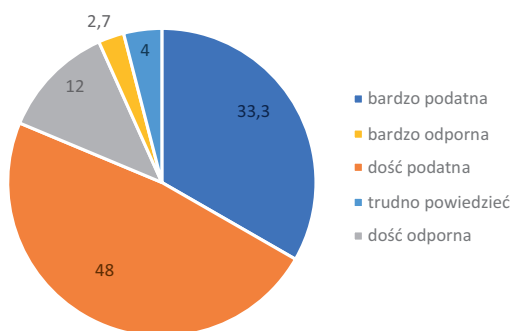
czątkowo (1,35%). Podobna grupa uznała, że takie zagrożenia nie wpływały i nie wpływają w ogóle na politykę bezpieczeństwa Polski (1,35%) (zob. wykres 1).

Wykres 1. Rozkład procentowy odpowiedzi na pytanie: „Czy zagrożenia dezinformacyjne wpływały na politykę bezpieczeństwa Polski w latach 1990–2020?”

Źródło: badania własne wśród studentów ASzWoj ($N = 72$).

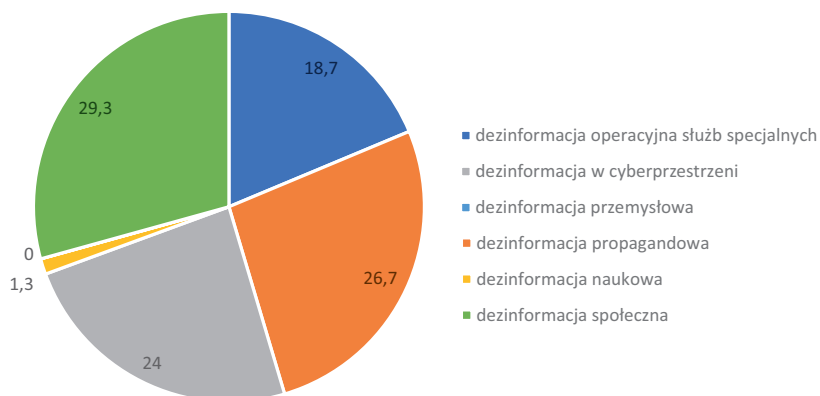
Kolejną taką konstatacją jest ocena podatności i odporności Polski na zagrożenia dezinformacyjne. W przebadanej grupie studentów ASzWoj aż 81,3% z nich wskazywało, że sfera polityki bezpieczeństwa Polski jest podatna na dezinformację (dla 33,3% bardzo podatna oraz dla 48,0% dość podatna). Według 12% badanych polityka bezpieczeństwa jest dość odporna na zagrożenie dezinformacją, a dla 2,7% jest ona bardzo odporna. Odpowiedzi na to pytanie nie potrafiło udzielić 4% badanych (zob. wykres 2).

Wykres 2. Rozkład procentowy odpowiedzi na pytanie: „Jak Pani/Pan ocenia ogólny stopień podatności lub odporności sfery polityki bezpieczeństwa Polski na zagrożenie dezinformacją? Czy jest ona na zagrożenie dezinformacją?”

Źródło: badania własne wśród studentów ASzWoj ($N = 75$).

Na pytanie, który z typów dezinformacji stanowi największe zagrożenie dla polityki bezpieczeństwa Polski, respondenci wskazali na dezinformację społeczną (29,3%), dezinformację propagandową (26,7%) oraz dezinformację w cyberprzestrzeni (24%). Z kolei 18,7% odpowiedzi dotyczyło dezinformacji operacyjnej służb specjalnych, dezinformację naukową zaś wskazało tylko 1,3% respondentów. Żaden z respondentów nie wskazał dezinformacji przemysłowej (zob. wykres 3).

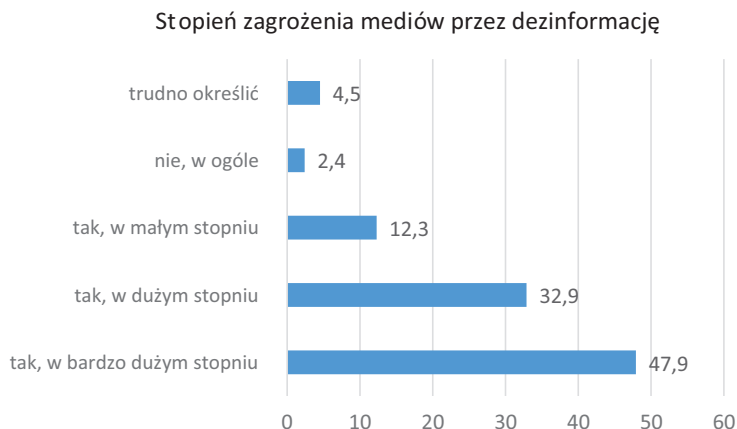

Wykres 3. Rozkład procentowy odpowiedzi na pytanie: „Który z typów dezinformacji stanowi największe zagrożenie dla polityki bezpieczeństwa Polski? (Proszę wskazać jeden typ)”

Źródło: badania własne wśród studentów ASzWoj ($N = 75$).

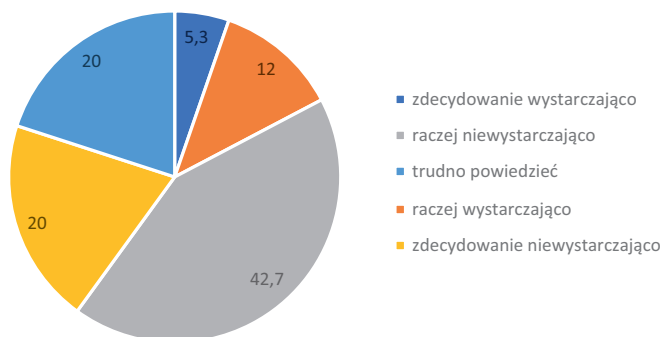
W kontekście uznania przez badanych studentów ASzWoj dezinformacji propagandowej za poważne zagrożenie dla polityki bezpieczeństwa Polski nie zaskakują odpowiedzi na pytanie dotyczące wpływu zagrożeń dezinformacyjnych na media. Zdecydowany odsetek respondentów uznał, że media w Polsce są narażone na dezinformację. Prawie połowa badanych (47,9%) odpowiedziała, że w bardzo dużym stopniu media są zagrożone dezinformacją. Z kolei 32,9% grupy badanej stwierdziło, że w dużym stopniu, 12,3% zaś – w małym stopniu. Tylko 2,4% stwierdziło, że nie istnieje takie zagrożenie, a 4,5% nie potrafiło udzielić odpowiedzi (zob. wykres 4).

Warto zwrócić uwagę, że w przeprowadzonym badaniu wśród studentów ASzWoj przeważał pogląd, że zagrożenie dezinformacją było ujmowane w przepisach prawa w sposób raczej niewystarczający (42,7%). Po 20% wskazało odpowiedzi: zdecydowanie niewystarczająco oraz trudno powiedzieć. Natomiast 12% wskazało odpowiedź „raczej wystarczająco”. Odpowiedź „zdecydowanie wystarczająco” wybrało jedynie 5,3% badanych (zob. wykres 5).

Wykres 4. Rozkład procentowy odpowiedzi na pytanie: „Czy media w Polsce są zagrożone dezinformacją?”

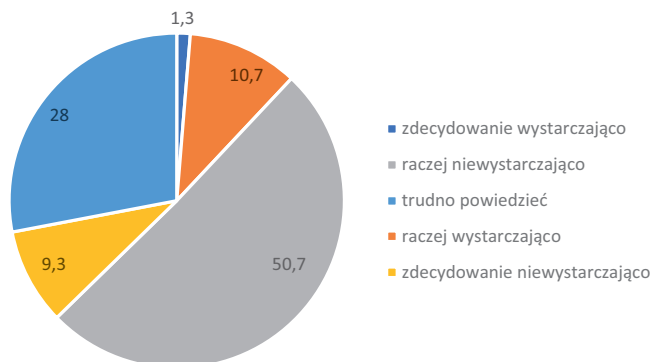
Źródło: badania własne wśród studentów ASzWoj ($N = 75$).

Wykres 5. Rozkład procentowy odpowiedzi na pytanie: „Czy w obowiązujących przepisach prawnych zagrożenie dezinformacją jest ujęte?”

Źródło: badania własne wśród studentów ASzWoj ($N = 75$).

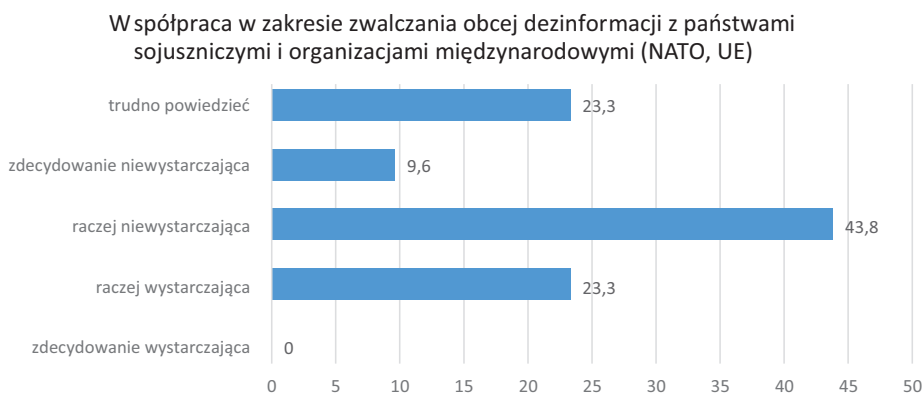
Z kolei aż 50,7% odpowiedzi wskazywało, że zagrożenie dezinformacją w istniejących dokumentach strategicznych, politykach resortowych jest ujęte w sposób raczej niewystarczająco. Blisko 1/3 odpowiadających (28%) nie potrafiła odpowiedzieć na to pytanie. Według 10,7% badanych zagrożenie dezinformacją jest ujęte w dokumentach raczej wystarczająco, a 9,3% oceniło je jako zdecydowanie niewystarczająco. Jako zdecydowanie wystarczające uznało je jedynie 1,3% badanych (zob. wykres 6).

Wykres 6. Rozkład procentowy odpowiedzi na pytanie: „Czy w istniejących dokumentach (np. strategie bezpieczeństwa, polityki resortowe i wytyczne ministerstw) zagrożenie dezinformacją jest ujęte?”

Źródło: badania własne wśród studentów ASzWoj ($N = 75$).

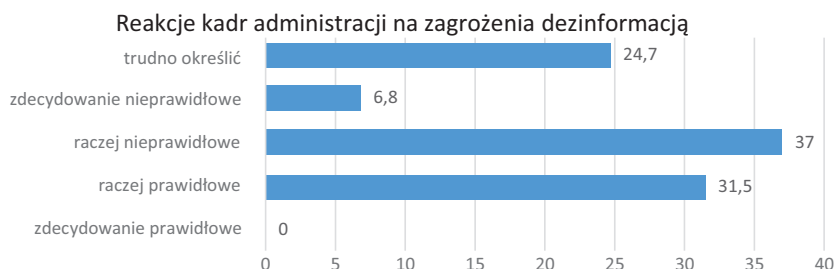
Respondenci krytycznie ocenili współpracę w zakresie zwalczania obcej dezinformacji z państwami sojuszniczymi oraz organizacjami międzynarodowymi (Organizacja Paktu Północnoatlantyckiego, Unia Europejska). Żadna osoba nie udzieliła odpowiedzi, że jest ona zdecydowanie wystarczająca. Większość badanych uznała, że współpraca międzynarodowa jest niewystarczająca, 43,8% raczej niewystarczająca, 9,6% zaś zdecydowanie niewystarczająca. Tylko 23,3% badanych studentów ASzWoj oceniło, że to współdziałanie z zagranicznymi partnerami jest raczej wystarczające. Taka sama grupa nie potrafiła udzielić odpowiedzi (zob. wykres 7).

Wykres 7. Rozkład procentowy odpowiedzi na pytanie: „Jak Pani/Pan ocenia współpracę w zakresie zwalczania obcej dezinformacji z państwami sojuszniczymi i organizacjami międzynarodowymi (NATO, UE)?”

Źródło: badania własne wśród studentów ASzWoj ($N = 75$).

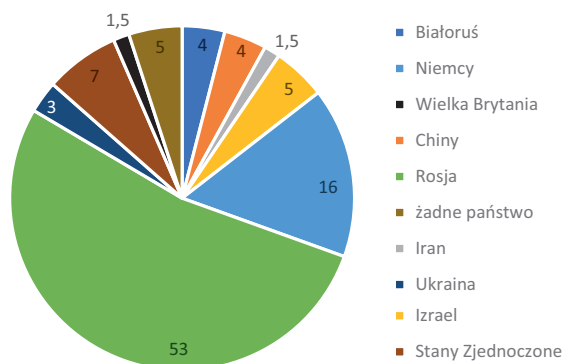
Żaden z badanych studentów ASzWoj nie uznał, że reakcje kadr administracji na zagrożenia dezinformacyjne są zdecydowanie prawidłowe. Przeważały odpowiedzi negatywne na to pytanie – 37% respondentów oceniło, że te reakcje kadr administracji są raczej nieprawidłowe. Z kolei 6,8% grupy badanej stwierdziło, że są one zdecydowanie nieprawidłowe (zob. wykres 8).

Wykres 8. Rozkład procentowy odpowiedzi na pytanie: „Jak Pani/Pan ocenia reakcje kadr administracji na zagrożenia dezinformacją – czy w większości są one prawidłowe czy nieprawidłowe?”

Źródło: badania własne wśród studentów ASzWoj ($N = 75$).

Na pytanie, które państwo jest najbardziej zainteresowane prowadzeniem operacji dezinformacyjnych w celu wywierania wpływu na sytuację w Polsce, uzyskano następujące odpowiedzi: Białoruś – 4%, Chiny – 4%, Iran – 1,5%, Izrael – 5%, Niemcy – 16%, Rosja – 53%, Ukraina – 3%, Stany Zjednoczone – 7%, Wielka Brytania – 1,5%, żadne państwo – 5% (zob. wykres 9).

Wykres 9. Rozkład procentowy odpowiedzi na pytanie: „Które państwo jest najbardziej zainteresowane prowadzeniem operacji dezinformacyjnych w celu wywierania wpływu na sytuację w Polsce?”

Źródło: badania własne wśród studentów ASzWoj ($N = 75$).

Podsumowanie

W analizowanym badaniu wzięła udział mała grupa respondentów, ale jest ono istotne ze względu na oceny wyrażone przez osoby osobiście interesujące się problemami bezpieczeństwa państwa polskiego, które już wtedy zajmowały lub w przyszłości mogą objąć odpowiedzialne stanowiska w instytucjach odpowiedzialnych za tę sferę lub Siłach Zbrojnych RP. W związku z tym można uznać ankietowanych za elitę, która w następnych dekadach będzie kształtowała politykę bezpieczeństwa Polski.

Wyniki badań studentów ASzWoj z pierwszej połowy 2021 roku trudno porównywać z innymi badaniami ze względu na niewielką grupę ankietowanych oraz zastosowanie różnych kwestionariuszy. Niekiedy występują jednak podobne oceny lub można analizować analogiczne zagadnienia. Według respondentów w ASzWoj państwami najbardziej zainteresowanymi dezinformacją w Polsce są Rosja (53% odpowiedzi), Niemcy (16%) oraz Stany Zjednoczone (7%). Podobny rozkład uzyskano w badaniu społecznym przeprowadzonym przez Pracownię Badań Społecznych NASK na próbie 1000 osób. Na pytanie: „Jakie kraje według Pana/Pani, są najbardziej zainteresowane działaniami dezinformującymi w Internecie, mającymi na celu wpływanie na wynik wyborów demokratycznych w Polsce?”, respondenci odpowiednio odpowiedzieli: Rosja (51,1%), Niemcy (24,2%) oraz Stany Zjednoczone (17,3%)³¹. Z kolei 81,3% ankietowanych studentów ASzWoj wskazało, że sfera polityki bezpieczeństwa Polski jest podatna na dezinformację. Z kolei w badaniu „Dezinformacja oczami Polaków” przeprowadzonym przez Fundację Digital Poland na pytanie: „Czy kiedykolwiek spotkano się z dezinformacją o Polsce lub świecie?”, 81% ankietowanych przyznało po podaniu definicji dezinformacji, że rzeczywiście miało z nią do czynienia³². Odpowiedzi w obu badaniach, chociaż udzielone na inne pytania, świadczą o tym, że dezinformacja jest poważnym problemem zarówno dla środowisk realizujących politykę bezpieczeństwa Polski, jak i dla społeczeństwa.

Należy również odnotować, że w wielu sprawach badani studenci ASzWoj wyrażali krytyczne opinie dotyczące kwestii przeciwdziałania dezinformacji w Polsce. Ocenili oni, że dezinformacja jest realnym problemem dla państwa, ponieważ większość badanych (ponad 81%) uznała, że polityka bezpieczeństwa Polski jest podatna na dezinformację.

³¹ Zob. *Bezpieczne wybory...*, *op.cit.*, s. 19.

³² Zob. Fundacja Digital Poland, *Dezinformacja oczami Polaków*, Warszawa, luty 2022, s. 73.

Wśród najgroźniejszych typów dezinformacji respondenci z ASzWoj wymienili dezinformację społeczną (29,3%), dezinformację propagandową (26,7%) oraz dezinformację w cyberprzestrzeni (24%). Dopiero na czwartym miejscu wskazali odpowiedzi dotyczące dezinformacji operacyjnej służb specjalnych (18,7%). Może to oznaczać, że większość respondentów nie wiązała kampanii dezinformacyjnych wprost z operacjami służb specjalnych i sytuowała ich źródła w sferze odpowiedzialności innych instytucji.

Zwraca uwagę, że bardzo niewielka grupa (2,4%) stwierdziła, że media w Polsce nie są zagrożone dezinformacją. Pozostali ankietowani ocenili, że w bardzo dużym stopniu (47,9%), w dużym stopniu (32,9%) oraz w małym stopniu (12,3%). Taki rozkład odpowiedzi oznacza, że zdecydowana większość grupy badanych wskazała, że w tamtym czasie polskie media były narażone na dezinformację i jednocześnie sugeruje brak skutecznych narzędzi przeciwdziałających temu zagrożeniu.

Według 42,7% respondentów zagrożenie dezinformacją było ujęte w przepisach prawa w sposób raczej niewystarczający, a 20% zdecydowanie niewystarczająco. To oznacza, że aż 62,7% badanych uznało, że ówczesne przepisy prawa są niewystarczające do zwalczania dezinformacji.

Podobny rozkład można zaobserwować w odpowiedziach na pytanie dotyczące ujęcia dezinformacji w dokumentach państwa polskiego (tzn. strategiach bezpieczeństwa, politykach resortowych, wytycznych). Spośród respondentów 61% stwierdziło, że dokumenty niewystarczająco odnoszą się do zagrożeń dezinformacyjnych (50,7% sposób raczej niewystarczający oraz 9,3% zdecydowanie niewystarczające).

Większość badanych krytycznie oceniła współpracę z partnerami sojuszniczymi z zagranicy w sprawie zwalczania dezinformacji (43,8% – raczej niewystarczająca oraz 9,6% – zdecydowanie niewystarczająca).

Tylko 31,5% ankietowanych wskazało, że reakcje kadr administracji na zagrożenie dezinformacją są raczej prawidłowe. Żaden z badanych nie udzielił odpowiedzi „zdecydowanie prawidłowe”.

Analizując uzyskane odpowiedzi studentów ASzWoj, należy pamiętać o kontekście sytuacyjnym. Przedmiotowe badania zostały przeprowadzone od połowy kwietnia do czerwca 2021 roku, czyli pół roku przed kryzysem na granicy białorusko-polskiej i rok przed wybuchem kolejnej fazy wojny rosyjsko-ukraińskiej. W czasie obu tych wydarzeń intensywnie wykorzystywano dezinformację. Jednak co najmniej od 2014 roku Rosja prowadziła już działania dezinformacyjne dotyczące wojny z Ukrainą. Narażone na nie były zwłaszcza państwa Europy Środkowo-Wschodniej. Od początku 2020 roku panowała pandemia COVID-19. W sferze informacyjnej pojawiło na temat tej choroby bardzo dużo treści dezinformacyjnych.

formacyjnych³³. Rozpowszechniano fałszywe informacje mające wywołać panikę i nieufność wobec władz. Polscy badacze sieci społecznościowych zwrócili uwagę, że aktywność tych mediów prowadzi do polaryzacji społeczeństwa, co może być celem obcych wywiadów³⁴. Władze wielu państw nie były przygotowane na kampanie dezinformacyjno-propagandowe. W ocenie większości ankietowanych studentów ASzWoj również reakcje polskiej administracji nie były właściwe. Ta sytuacja przejawiała się m.in. w braku odpowiednich dokumentów państwowych oraz przepisów dotyczących zwalczania dezinformacji. Wprowadzenie w 2020 roku zapisów dotyczących tego zagrożenia do aktualnie obowiązującej strategii bezpieczeństwa Polski nie zmieniło oceny wyrażonej przez badanych z ASzWoj.

Przez długi czas państwo polskie nie posiadało konsekwentnej polityki w tym zakresie. Zmiana stosunku władz Polski do tej problematyki i próby wypracowania takiej polityki rozpoczęły się dopiero w latach 2014–2015. Początek instytucjonalnej polityki zwalczania dezinformacji można umiejscowić dopiero w latach 2017–2018. Niewątpliwie było to opóźnienie i być może miało ono wpływ na ocenę przez respondentów odporności polityki bezpieczeństwa Polski na to zagrożenie³⁵. Jednym z nowych elementów było uwzględnienie dezinformacji w „Strategii Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej” z dnia 12 maja 2020 roku. Uzyskane odpowiedzi badanych studentów ASzWoj wskazują jednak, że nawet te zmiany nie zostały przez nich zauważone i ocenione w pierwszej połowie 2021 roku jako zdecydowanie wystarczające. W następnych latach podjęto kolejne inicjatywy w kwestii przeciwdziałania dezinformacji w Polsce. Jedną z nich była nowelizacja Kodeksu karnego, która m.in. spenalizowała czyn rozpowszechniania treści dezinformacyjnych przez obce służby wywiadowcze w celu wywołania poważnych zakłóceń w ustroju lub systemie gospodarczym RP³⁶. Jednak dopiero przeprowadzenie kolejnych analogicznych badań społecznych umożliwi uzyskanie odpowiedzi, czy ocena inicjatyw w zakresie zwalczania dezinformacji zmieniła się i zostały uznane w końcu za wystarczające. Pozytywnym wnioskiem wypływającym z przeprowadzonych badań w ASzWoj jest stwierdzenie, że przyszła elita odpowiedzialna za politykę bezpieczeństwa

³³ Zob. P. Bączek, *Kampanie dezinformacyjno-propagandowe jako rodzaj zagrożeń informacyjnych w sytuacjach kryzysowych na przykładzie pandemii choroby COVID-19*, „Security Review”, 2020, nr 3.

³⁴ Zob. A. Jarynowski, M. Wójta-Kempa, V. Belik, *Percepcja „koronawirusa” w polskim Internecie do czasu potwierdzenia pierwszego przypadku zakażenia SARS-CoV-2 w Polsce*, „Pielęgniarstwo i Zdrowie Publiczne”, 2020 nr 10(2).

³⁵ Zob. P. Bączek, *Dezinformacja jako źródło zagrożeń...*, *op.cit.*, s. 309.

³⁶ Zob. „Dziennik Ustaw” 2023, poz. 1834, art. 130 § 9, „Ustawa z dnia 17 sierpnia 2023 roku o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw”.

Polski zdaje sobie sprawę ze znaczenia zagrożeń dezinformacyjnych, niewydolności starych rozwiązań oraz konieczności wprowadzenia nowych procedur w strukturach państwa.

Bibliografia

Źródła

- ABW, *Raport z działalności Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego w 2014 r.*, Warszawa 2015.
- ACKS, *Badanie podatności na dezinformację*, Warszawa, styczeń 2022.
- *Bezpieczne wybory Badanie opinii o (dez)informacji w sieci*, red. M. Bochenek, R. Lange, NASK Państwowy Instytut Badawczy, Warszawa 2019.
- CERT.GOV.PL, *Raport o stanie bezpieczeństwa cyberprzestrzeni RP w 2013 roku*, Warszawa 2014.
- CERT.GOV.PL, *Raport o stanie bezpieczeństwa cyberprzestrzeni RP w 2014 roku*, Warszawa 2015.
- „Dziennik Ustaw” 2023, poz. 1834, „Ustawa z dnia 17 sierpnia 2023 roku o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw”.
- Fundacja Digital Poland, *Dezinformacja oczami Polaków*, Warszawa 2022.
- PAP, USA: Departament Stanu oskarża Rosję o dezinformację w sprawie koronawirusa, 26.02.2020, <https://www.gazetaprawna.pl/artykuly/1455889,usa-departament-stanu-oskarza-rosje-o-dezinformacje-w-sprawie-koronawirusa.html> [dostęp: 20.03.2024].
- Parlament Europejski, *Dezinformacja i propaganda – wpływ na funkcjonowanie państwa prawa w UE i jej państwach członkowskich. Streszczenie*, marzec 2019, [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2019/608864/IPOL_STU\(2019\)608864\(-SUM01\)_PL.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2019/608864/IPOL_STU(2019)608864(-SUM01)_PL.pdf) [dostęp: 20.03.2024].
- *Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa 2020.
- The European Union, *Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „Zwalczanie dezinformacji w internecie: podejście europejskie”*, COM/2018/236 final, 26 IV 2018, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/ALL/?uri=CELEX%3A52018DC0236> [dostęp: 20.03.2024].
- The NATO Parliamentary Assembly, *Countering Russia's Hybrid Threats: An Update. Special Report by Lord Jopling (United Kingdom) Special Rapporteur 166 CDS 18 E fin. Original: English*, 2018, https://www.nato-pa.int/download-file?filename=/sites/default/files/2018-12/166%20CDS%2018%20E%20fin%20-%20HYBRID%20THREATS%20-%20JOPLING_0.pdf [dostęp: 20.03.2024].

Źródła wtórne

- Batorowska H., *Analitik w środowisku walki o dominację i przetrwanie*, [w:] *Walka informacyjna: uwarunkowania, incydenty, wyzwania*, red. H. Batorowska, Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej, Kraków 2017.
- Bączek P., *Kampanie dezinformacyjno-propagandowe jako rodzaj zagrożeń informacyjnych w sytuacjach kryzysowych na przykładzie pandemii choroby COVID-19*, „Security Review” 2020, nr 3.
- Bączek P., *Dezinformacja jako źródło zagrożeń dla współczesnej polityki bezpieczeństwa Polski* [rozprawa doktorska, maszynopis, Warszawa 2023].
- Domachowska A., *Wpływy rosyjskie w regionie Bałkanów Zachodnich. Cz. II: Albania, Czarnogóra. Prace Instytutu Europy Środkowej Nr 1/2021*, Instytut Europy Środkowej, Lublin 2021.
- Fehler W., *Podstawy bezpieczeństwa informacyjnego*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach, Siedlce 2021.
- Golicyn A., *Nowe kłamstwa w miejsce starych*, Biblioteka Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Warszawa 2007.
- Jarynowski A., Wójta-Kempa M., Belik V., *Percepcja „koronawirusa” w polskim Internecie do czasu potwierdzenia pierwszego przypadku zakażenia SARS-CoV-2 w Polsce*, „Pielęgniarstwo i Zdrowie Publiczne”, 2020 nr 10(2).
- Kuczyńska-Zonik A., *Infotainment i dezinformacja w mediach rosyjskojęzycznych w państwach bałtyckich*, „Teka of Political Science and International Relations” 2018, t. 13(2).
- Lakomy M., *Nowe trendy w aktywności państw w przestrzeni teleinformatycznej w drugiej dekadzie XXI wieku*, „Studia Politicae Universitatis Silesiensis”, 2018, t. 21.
- Larecki J.H., *Wielki leksykon służb specjalnych świata. Organizacje wywiadu, kontrwywiadu i policji politycznych, terminologia profesjonalna i żargon operacyjny*, Oficyna Wydawnicza Rytm, Warszawa 2017.
- Liedel K., Serafin T., *Otwarte źródła informacji w działalności wywiadowczej*, Difin Warszawa 2011.
- Muś J., *Wpływy rosyjskie w regionie Bałkanów Zachodnich. Cz. III: Bośnia i Hercegowina, Macedonia Północna. Prace Instytutu Europy Środkowej Nr 2/2021*, Instytut Europy Środkowej, Lublin 2021.
- Pac B., *Integracja wojny informacyjnej i hybrydowej w konfliktach międzynarodowych*. „Kwartalnik Bellona”, 2016, nr 1(684).
- Pawłowski K., *Wpływy rosyjskie w regionie Bałkanów Zachodnich. Cz. I: Serbia, Kosowo. Prace Instytutu Europy Środkowej nr 14/2020*, Instytut Europy Środkowej, Lublin 2020.
- Tatarenko A., Czarnecki S., Lewkowicz Ł., Héjj D., *Wpływy Federacji Rosyjskiej w Republice Czeskiej, Republice Słowackiej oraz na Węgrzech. Prace Instytutu Europy Środkowej Nr 8/2020*, Instytut Europy Środkowej, Lublin 2020.
- Zolotukhin D., *„Biała Księga” specjalnych operacji informacyjnych wobec Ukrainy w latach 2014–2018*, „Biuletyn. Monitoring propagandy i dezinformacji”, 2020, nr 1.

Streszczenie: Celem artykułu jest scharakteryzowanie dezinformacji jako współczesnego zagrożenia dla struktur państwowych, społeczeństw, pojedynczych osób. Kampanie dezinformacyjne są obserwowane w wielu państwach Europy Środkowo-Wschodniej. W ostatnich latach dogodnym instrumentem do przekazywania dezinformacji stały się media społecznościowe. Stanowi to zagrożenie dla państw, społeczeństw. Autor przedstawił również wyniki badań społecznych zrealizowanych wśród studentów Akademii Sztuki Wojennej w Warszawie. W założeniu badania miały przedstawić społeczny odbiór zagrożeń dezinformacyjnych oraz odporność na te działania.

Słowa kluczowe: dezinformacja; bezpieczeństwo informacyjne; Akademia Sztuki Wojennej

Disinformation Threats in the Assessment of War Studies University Students

Abstract: The aim of the article is to characterize disinformation as a contemporary threat to state structures, societies, individual people. Disinformation campaigns are observed in many countries of Central and Eastern Europe. In recent years, social media have become a convenient instrument for transmitting disinformation. It constitutes a threat for countries and societies. The author also presented the results of social research conducted among students of the War Studies University in Warsaw. The research was intended to present the public perception of disinformation threats and resistance to these activities.

Keywords: disinformation; information security; War Studies University